

تمدن ده هزار ساله ایران

افسانه یا حقیقت

جلد اول

نویسنده: محمدرضا رضایی

سرشناسه: رضایی، محمدرضا، ۱۳۳۷

عنوان و نام پدیدآورنده: تمدن ده هزار ساله ایران افسانه یا حقیقت/نویسنده محمدرضا رضایی

مشخصات نشر: تهران: محمدرضا رضایی، ۱۳۹۲

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

موضوع: تمدن ایرانی - تاریخ

موضوع: ایران - تمدن

موضوع: ایران - تاریخ

رده بندی کنگره: ۱۳۹۲ ۸ت ۶/۱۱۷۶ DSR

رده بندی دیویی: ۹۵۵/۰۷۱

شماره ثبت: ۳۱۹۱۸۹۹ ملی: ۳۱۹۱۸۹۹

چاپخانه محراب

نام کتاب: تمدن ده هزار ساله ایران - افسانه یا حقیقت

تالیف: محمدرضا رضایی

تیراژ: ۱۵۰۰ سری

قطع: وزیری

چاپ: محراب

قیمت دوره: ۱۸۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۰۴-۹۶۶۴-۰

شابک دوره: ۹۷۸-۹۶۴-۰۴-۹۶۶۶-۴

فهرست مطالب

بخش اول: پیشدادیان

۲۹	 انسان نخستین، آغاز تاریخ
۳۲	 هوشنگ
۳۵	 تهمورث
۳۶	 جمشید
۳۸	 ضحاک
۴۰	 فریدون
۴۲	 منوچهر
۴۳	 نوذر
۴۴	 زاب، زو، اوزو
۴۵	 گرشاسپ

بخش دوم: کیانیان

۵۰	 کیکاووس
۵۱	 کیخسرو
۵۴	 لهراسپ
۵۷	 گشتاسب
۵۹	 بهمن
۶۰	 همای
۶۱	 داراب بزرگ
۶۳	 دارا
۶۴	 اسکندر
۶۵	 ده هزار تاریخ ایران
۶۷	 تمدن ایران باستان
۷۰	

۷۱	آبیاری و اهلی کردن دام
۷۲	ادبیات در ایران باستان
۷۳	پیدایش خط
۷۳	دانش فلسفه
۷۴	دین و مذهب ایران باستان
بخش سوم: سلسه های حاکم بر ایران باستان	

۷۵	سومریان
۷۶	اکدیان
۷۷	بابل
۸۰	آشور
۸۱	ایلام
۸۳	کلدانیان

بخش چهارم: مادها

۹۶	کیش مادها
۹۸	هستی کورش

بخش پنجم: هخامنشیان

۱۰۹	فروپاشی لیدیه
۱۱۰	فروپاشی بابل
۱۱۵	مرگ کورش
۱۱۷	آرامگاه کورش
۱۱۹	پادشاهی کمبوجیه
۱۲۱	لشکرکشی به مصر
۱۲۲	پایان کار کمبوجیه
۱۲۳	داریوش یکم
۱۲۶	لشکرکشی داریوش به اروپا
۱۲۶	لشکرکشی داریوش به یونان

- ۱۳۰..... پادشاهی خشایارشا
- ۱۳۱..... جنگ خشایارشا با یونانی ها
- ۱۳۳..... شکست پارسی ها
- ۱۳۴..... کشته شدن خشایارشا
- ۱۳۵..... پادشاهی اردشیر یکم
- ۱۳۶..... خشایار شاه دوم
- ۱۳۶..... کشته شدن سفدیان
- ۱۳۷..... داریوش دوم
- ۱۳۸..... اردشیر دوه
- ۱۳۹..... جنگ کررش و اردشیر
- ۱۴۰..... اردشیر سوم
- ۱۴۱..... شورش های درونی
- ۱۴۱..... تصرف مصر
- ۱۴۲..... مرگ اردشیر
- ۱۴۲..... آرسیس
- ۱۴۳..... داریوش سوم
- بخش ششم: اسکندر مقدونی**
- ۱۴۵..... اوضاع مقدونیه
- ۱۴۷..... پیکار در ایسوس
- ۱۴۸..... اسکندر وارد تخت جمشید می شود
- ۱۴۸..... کشته شدن داریوش
- ۱۵۰..... کشورهای زیر فرمان هخامنشی
- ۱۵۲..... استوانه کوروش
- ۱۵۳..... پایان کار اسکندر
- ۱۵۴..... بردن جنازه اسکندر
- ۱۵۴..... پادشاهان سلوکی

۱۵۵.....	سلوکوس نیکاتر
۱۵۶.....	جانشینان سلوکوس
۱۵۶.....	آنتیوخوس اول
۱۵۶.....	آنتیوخوس دوم
۱۵۷.....	سلوکوس دوم
۱۵۷.....	سلوکوس سوم
۱۵۷.....	آنتیوخوس سوم
۱۵۸.....	حکومت ارت ما
۱۵۸.....	دودمان اشکانی
	بخش هفتم: نخست مان اشکانی
۱۶۶.....	امپراتور روم همزیان اشکانیان
۱۶۷.....	انقراض اشکانیان
	بخش هشتم: ساسانیان
۱۶۹.....	اردشیر بابکان
۱۷۴.....	شاپور اول
۱۷۵.....	جنگ با رومیان
۱۷۶.....	دومین جنگ با رومیان
۱۷۷.....	هرمز اول
۱۷۸.....	بهرام یکم
۱۷۸.....	بهرام دوم
۱۷۹.....	پیکار بهرام دوم
۱۸۰.....	بهرام سوم
۱۸۰.....	نرسی
۱۸۱.....	هرمز دوم
۱۸۲.....	آذر نرسی
۱۸۲.....	شاپور دوم

۱۸۵.....	اردشیر دوم
۱۸۵.....	شاپور سوم
۱۸۶.....	بهرام چهارم
۱۸۷.....	یزدگرد یکم
۱۸۸.....	بهرام پنجم
۱۹۰.....	یزدگرد دوم
۱۹۲.....	هرمز سوم
۱۹۲.....	فیروز
۱۹۲.....	جنگ های فیروز
۱۹۳.....	بلاش
۱۹۴.....	قباد اول
۱۹۵.....	خسرو یکم
۱۹۵.....	سیاست درونی کشور
۱۹۶.....	سیاست بیرونی کشور
۱۹۷.....	بزرگمهر کیست
۱۹۹.....	پادشاهی هرمزد
۱۹۹.....	خسرو پرویز
۲۰۰.....	نبردهای خسر پرویز
۲۰۲.....	برکناری و قتل خسرو پرویز
۲۰۲.....	پادشاهی قباد
۲۰۳.....	اردشیر سوم
۲۰۳.....	پادشاهی شهر براز
۲۰۳.....	پادشاهی پوراندخت
۲۰۳.....	پادشاهی آذرمیدخت
۲۰۴.....	یزدگر سوم

بخش نهم: اولین جنگ ایران با مسلمانان

- ۲۰۷..... جنگ زنجیر
- ۲۰۸..... جنگ پل
- ۲۰۸..... فتح مداین
- ۲۰۹..... انقراض سلسله ساسانی
- ۲۱۰..... فهرست نام‌های پادشاهان ساسانی
- بخش دهم: سرزمین عربستان

- ۲۱۴..... تاریخ مکه
- ۲۱۵..... ولادت حضرت محمد (ص)
- ۲۱۷..... شبانی حضرت محمد (ص)
- ۲۱۷..... ازدواج حضرت محمد (ص)
- ۲۱۸..... تاریخ بعثت پیامبر (ص)
- ۲۱۹..... آشکارشدن دعوت
- ۲۱۹..... مهاجرت یاران به حبشه
- ۲۱۹..... سال اندوه پیامبر (ص)
- ۲۲۰..... هجرت پیامبر (ص)
- ۲۲۱..... شورای دارالندوه
- ۲۲۱..... غزوات حضرت محمد (ص)
- ۲۲۳..... غزوه بدر
- ۲۲۳..... فرجام اسیران
- ۲۲۳..... غزوه احد
- ۲۲۴..... شهدای احد
- ۲۲۵..... کشته‌های قریش
- ۲۲۵..... غزوه مریسع
- ۲۲۵..... غزوه خندق
- ۲۲۵..... غزوه قریظه

۲۲۵	غزوه خیبر
۲۲۶	غزوه فتح مکه
۲۲۶	غزوه حنین
۲۲۶	غزوه طائف
۲۲۶	حج الوداع
۲۲۷	وفات پیامبر (ص)

بخش یازدهم: خلفای راشدین

۲۲۹	ابوبکر
۲۲۹	عمر بن خطاب
۲۳۰	عثمان بن عفان
۲۳۰	حضرت علی (ع)
۲۳۱	جنگ جمل
۲۳۱	جنگ صفین
۲۳۲	جنگ نهروان
۲۳۳	شهادت حضرت علی (ع)
۲۳۳	خلافت امویان

بخش دوازدهم: خلفای اموی

۲۳۵	خلفای اموی
۲۴۱	شیعه عباسی

بخش سیزدهم: عباسیان

۲۴۴	بنی عباس و علویان
۲۴۶	هارون الرشید
۲۴۸	متوکل
۲۴۸	معتضد
۲۴۹	ناصر
۲۵۰	نسب نامه خلفای عباسی

طاهر دوم ۲۵۵

نامهای امیران طاهری و مدت حکومت هریک ۲۵۶

مقدمه

امروز بیش از هر زمان دیگر نیاز مبرمی به بررسی صحیح تاریخ در ایران احساس می‌شود. برای این امر دلایل متعددی وجود دارد. نخست آن که در عصر حاضر ایرانیان نسبت به مسائل ملی استعمار و آگاهی تازه و بیشتری بروز داده‌اند. علت اصلی این موضوع بیداری توده‌هاست نسبت به اهمیت مقام آنان در جامعه و مسوولیت روزافزونی که آنان می‌یابند. در امور سیاسی در این کشور بر عهده گیرند.

با آن که بیداری ملی در گذشته مگر از این مملکت رخت بر نبسته بوده لیکن بیش‌تر در اذهان نخبگان و صاحبان قدرتی که با آنان به مقتضای نفع شخصی و برای بقاء نفس بر این کشور فرمان می‌رانده‌اند وجود داشته است.

تغییر وضعی که امروزه پیش آمده است ایجاب می‌کند که اذهان توده‌های مردم نسبت به رویدادهای واقعی تاریخی روشن گردد تا آن که بهتر بتوانند در دوران‌های مختلف به خود و جامعه‌شان بنگرند.

مردان و زنانی که در حال حاضر در ایران زندگی می‌کنند دیگر نسبت نبوده بلکه شهروند و تبعه هستند و هرگاه کسی از تاریخ جامعه خویش و محیط وسیع‌تر آن بی اطلاع باشد نمی‌تواند تبعه‌ای هوشمند و دل آگاه باشد، دوم آن که دستگاه پیچیده و وسیع فعالیت‌های دولت و مقامی که ایران می‌خواهد در قاره‌ی آسیا و به طور کلی در جهان حفظ کند، برای اجرای نقشه‌ی موفقیت‌آمیز خود نیاز به خردمندی و بصیرتی وافر دارد. ادراک و شناخت تاریخ به این مهم مدد می‌کند. نسبت به فعالیت‌های آدمی در گذشته بهترین وسیله را برای درک و فهم فعالیت‌های کنونی او در اختیارش

می‌نهد. کشور ایران در خلاء وجود ندارد. همزیستی با سایر ملل به شناسایی و ادراک عمیق از جانب ملل دیگر از آن چه در کشور ما روی می‌دهد و روی داده است بستگی دارد. بنابراین ارائه و بیان فارغ از تعصب و صحیح تاریخ ایران برای رفاه و سعادت مردم این کشور و ادامه‌ی سربلندی آن در نزد ملل جهان اهمیتی حیاتی دارد. دیگر آن که، در این عصر علم و انقلاب علمی، ما ناگزیر هستیم که در تحقیقات تاریخی خود به روش علمی گردن نهیم. دیگر نمی‌توانیم به خود اجازه دهیم که به سهولت از دریچه‌ی چشم یک مامور سیاسی و یا مبلغ یک فرقه‌ی مذهبی دریاره‌ی یک ملت داور، رسم دیرین نگرستن به یک گروه و یا جنبه‌ای از یک قضیه به عنوان حق مطلق و خیرسن به گروهی دیگر و یا جنبه‌ای دیگر از یک مساله به عنوان باطل و ناحق می‌باید به علم و حکم وک گردد.

در آن چه رفت قصه آن نیست که گفته شود نوشته‌های خوب تاریخی راجع به ایران وجود ندارد. بلکه منظور این است که باید گفت که در سایه‌ی روشن شناسی تاریخی کنونی و منابع تازه در دسترس، بر ما فرض است که به تاریخ امروز ایران نگاهی تازه بیندازیم.

آثاری که در گذشته نوشته شده‌اند جای خود دارند، لیکن آن‌ها نیاز عصر حاضر را برنمی‌آورند و این نوشته‌ها به طور قطع آن چیزی نیستند که آدم‌ها برزین از تاریخ و تفسیر تاریخی در ذهن خود دارد و یا می‌باید داشته باشد. یک بررسی وسیع از انواع نوشته‌های تاریخی راجع به ایران جدید در دفاع از این گفته شواهدی چند به دست می‌دهد.

در سراسر عصر جدید نوشته‌های تاریخی راجع به ایران تحت چهار طبقه نشر یافته‌اند:

۱. وقایع نامه‌ها و تواریخ ایام. ۲. تاریخ‌هایی که ماموران سیاسی مغرب زمین نوشته‌اند.
۳. نوشته‌هایی که با ماهیت تاریخی، اثر پاره‌ای از مشرق‌شناسان. ۴. کتاب‌هایی که دانشمندان متبحر ایرانی نگاشته‌اند.

اگر بخواهیم بگوئیم تاریخ چیست با آن چه در گذشته درباره‌ی تاریخ گفته و نوشته‌اند فرق می‌کند و بسیاری از تاریخ‌های به ظاهر معتبر را باید به آب افکند. منظور از تاریخ در گذشته بیش‌تر زندگی شاهان و جنگاوران بود و برخی ملت‌های ضعیف برای جبران این نقصیه کوشیده‌اند برای خود مردان نیرومند و پر قدرت تاریخی کنار گذارند. در گذشته وجود تاریخ و شناختن آن و داشتن مردان جنگجو و دلاور وسیله‌ای برای تفاخر و مباهات اقوام و ملل بوده است، از این رو آن‌ها که نداشته و نمی‌دانستند به وسایل گوناگون برای خود نسب‌نامه‌ها و قهرمانان داستانی و مردان دلاور و جنگجو ساخته‌اند چنان که فیلیپ سن لویی پادشاه فرانسه گفته: کشوری که تاریخ ندارد آن کشور به منزله‌ی مرده است. مفهوم این عقیده در میان ملل و اقوام گوناگون از دیرباز به خود داشته و آن‌ها که تاریخ و قهرمان نداشته‌اند کوشیده‌اند برای خود قهرمانان تاریخی بسازند. از این رو موجبات آشفته‌گی تاریخ جهان را فراهم ساخته‌اند.

وجود افسانه‌های قهرمانی و جنگاوران برای ملت‌ها در گذشته به اندازه‌ای مهم بوده که آنها داشته‌اند بر آن فخرها کرده و رجزها گفته‌اند که آن‌ها که نداشته‌اند احساس ضعف و حقارت کرده و ناگزیر گشته‌اند برای خود قهرمانان بسازند. نمونه‌اش یونانی‌ها بوده‌اند که برای خود قهرمانان افسانه‌ای و دروغین مثل الکساندر مقدونی و فیلسوفانی بزرگ مثل سقراط و بقراط و ارسطو را جعل کرده‌اند. روی همین اثر مهم است که اگر کنت گفته است مردگان بر زندگان حکومت می‌کنند و بسیاری از پادشاهان بزرگ و جنگاوران پس از مرگ نیز بر افکار و دل‌های مردم حکومت داشته‌اند. ولتر می‌گوید: تاریخ کتاب شاهان است! دیدرو هم می‌گوید: تاریخ پادشاهان اساسی شناسی ملل است. و برای همین منظور در گذشته زندگانی شاهان ایران را به طور منظم در روزنامه‌ها و خدای نامه‌ها و شاهنامه‌ها ضبط می‌کرده‌اند.

تاریخ عبارت است از بیان و توصیف کتبی حوادث و اتفاقات گذشته. اگر می‌بینید تاریخ‌نویس تنها به مدارک و اسناد موثق اعتماد دارد نه از آن است که بخواهد به تاریخ جنبه‌ی علمی بدهد بلکه تاریخ نوعی صنعت است و رجوع و اعتماد به مدارک موثق از آن جهت است که پیروزی در نوشتن یک واقعه‌ی تاریخی آن وقت پیدا می‌شود که به تخیلات و تصورات نسبت داده شود و اگر این تخیلات با مدارک درست و مقنن همراه باشد نکته سنجان زبان به انتقاد نویسنده نمی‌گشایند.

علامه محمد بن آملی صاحب نفایس الفنون فی هرایس العیون در تعریف علم سیر و تاریخ چنین می‌گوید: علم تاریخ و سیر دو علم‌اند یکی مخصوص به کمیت اعمار و مد دولت و انبیاء و ملوک و ملت، دوم مخصوص به کیفیت احوالی و طریقت هر یک اما بنا بر آن به حسب شهرت مجموع را تاریخ خوانند و همه را در یک سلك کشند و مقصود از این دو علم پند و اعتبار است نه استحضار قصد و اخبار تا اولولابصار بدانند که این حشمت و مایه نعمت و اقبال از بزرگان بسیار و سروران بی شمار یادگار است. بیش‌تر مورخان اسلام تاریخ ملوک را با تاریخ انبیاء یکی نوشته‌اند و این می‌رساند که دین‌شناسی از تاریخ جدا نبوده و ملل و نحل را به یک جا بحث کرده‌اند، اما امروز تاریخ مفهوم وسیع‌تری یافته و گاه به زندگی ملت‌ها و مذاهب و سرگذشت پیامبران و فرمانروایان و جنگجویان، سیر تمدن زبان و خط و دین و دانش و هنر بشری نیز شایان توجه است.

استاد دکتر عبدالعظیم رضایی از پژوهشگران و تاریخ‌نگاران ایرانی که برای اولین بار تاریخ ده هزار ساله‌ی ایرانی را به رشته‌ی تحریر درآوردند و بیش از صد عنوان کتاب مهم و ارزشمند از این تاریخ بزرگ نوشته شده است. ایشان زمانی اقدام به این کار کردند تاریخ ایران را بیش از ۵ هزار سال نمی‌دانستند. ایشان با جرات تمام ده هزار سال تاریخ علمی ایران به اثبات رساندند. به جز این در زمینه فرهنگی و تمدن ایران کارهای بسیار شایانی از ایشان به چاپ رسیده است و الحق باید ایشان را پدر تاریخ

ایران بنامیم. چون که زنده یاد پیرنیا آن را آغاز کرد و استاد دکتر عبدالعظیم رضایی آن را با علم و دانش برای نسل نوین ایران در دسترس عموم قرار داد. زنده یاد دکتر عبدالعظیم رضایی که خود از نسل زردتشت و آذریان آریایی بود همهی عمر خود را وقف تاریخ و فرهنگ و تمدن ایران نمود. اگر ایشان تا آخر عمر در خانه‌ی استیجاری زندگی کرد اما ناشران کتاب‌های ایشان با سود آثار ارزشمند او به نوایی رسیدند! کتاب حاضر توسط فرزند برومند دکتر عبدالعظیم رضایی، استاد محمدرضا رضایی به رشته تحریر درآورده شده است که امیدوارم با مطالعه آثار این عزیزان به خود و هویتمان، هرچه بیشتر افتخار کنیم.

تهران - پاییز ۹۱۴ هادی
دکتر فاروق صفی زاده

www.ketab.ir